

навчання є одним із компонентів виховання особистості, готової до активної, творчої комунікативної діяльності у всіх сферах життя суспільства.

Діалогічне мовлення вимагає врахування ситуації, очікуваного результату спілкування, мовних здібностей співрозмовників, певної системи вправ, використання парних та групових інтерактивних технологій, пов'язаних зі створенням комунікативного середовища. Серед діалогових технологій виділяють проблемно-пошукові діалоги, дискусії, ситуативно-діалогічні вправи, в результаті яких студенти вчаться висловлювати власну думку, відстоювати ідею та чітко формулювати її.

У процесі роботи над діалогом на заняттях з української мови розв'язуються завдання таких аспектів навчання, як забачення словникового запасу, дотримання мовленнєвого етикету, оволодіння навичками невимушеного спілкування.

Найбільш ефективними у процесі формування діалогічного мовлення є складання діалогів за чотирма рівнями (на основі зразків, опорних слів); складання діалогів, пов'язаних із життєвим досвідом; уміння вести дискусію; творче конструювання; реконструювання діалогів і т.д.

Одним із етапів навчання діалоговим технологіям є робота над термінами, що пов'язані з діалогічним мовленням («діалог», «монолог», «мовленнєва ситуація», «репліка», «діалогічна єдність», «мовленнєвий етикет») з використанням тлумачного словника.

Працюючи над діалогами у письмовій формі, варто використовувати такі види робіт: редагування готових текстів, складання речень за схемами, виписування діалогів з художньої літератури, письмове складання діалогів. При складанні діалогів використовуються теми, найцікавіші для студентів, професійного спрямування, на розвиток творчої уяви, логічного, критичного мислення. Оцінюючи навчальні досягнення з діалогічного мовлення, насамперед враховують змістовність реплік, багатство словникового запасу, уміння орієнтуватися в незвичній мовленнєвій ситуації, культуру мовлення, уміння підтримати діалог, використання жестів, міміки.

Поєднання мовленнєвої змістової лінії з соціокультурною та професійною відбувається через індивідуалізацію навчального процесу (теми за особистими та професійними уподобаннями студентів-правників, товаровзнавців, технологів, оцінювачів, бухгалтерів). Найбільший інтерес викликають теми, пов'язані з майбутньою професією студентів, адже професійне спілкування майбутніх спеціалістів належить до рольової комунікації, учасники якої виступають як носії певних ролей. При такому спілкуванні людина віддзеркалюється не стільки як індивідуальність, скільки як соціальна одиниця, що виконує певні функції.

Отже, діалогові технології навчання – це найефективніший засіб формування умінь і навичок діалогічного спілкування, розвитку критичного мислення, демократизації освітнього процесу в навчальному закладі.

Список використаних джерел:

1. Ю. Г. Підборський // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2012. № 22 (1). С. 132-139.

Петренко Лілія Володимирівна

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського
 Науковий керівник: Партола Яна Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент
Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського

ВПЛИВ СИСТЕМИ Ж. ДАЛЬКРОЗА НА РИТМО-ПЛАСТИЧНУ СКЛАДОВУ РЕЖИСЕРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ Л. КУРБАСА

З плином часу все еволюціонує та розвивається, до керма приходять нові постаті, які докорінно змінюють історію театрального мистецтва та його простору, назавжди залишаючи жагу до творення та розвитку національного театрального мистецтва. Таким був і залишається реформатор українського театру Лесь Степанович Курбас, зчинивши справжню мистецьку революцію в театрі. Дійсно його доробок дуже великий, це і європеїзація літературного підґрунтя, зовсім новий для того часу погляд на сценічний простір, застосування контрапункту

у музичному оформленні вистав і як апогей - метод перетворення та поняття "розумного арлекіна" в акторському мистецтві. Та найбільшу увагу хочеться приділити саме використанню ритму і пластики у акторському мистецтві та сценічному просторі загалом. Тема пластики у роботі режисера Леся Курбаса досліджувалась такими науковцями як Н. Корнієнко, Г. Веселовська, В. Ткач, Н. Єрмакова та ін.

Та все ж хочеться поглянути глибше у сам початок формування поглядів. Звісно, що актора потрібно виховувати у поетиці майбутньої вистави, для того, щоб і відбулося це диво "перетворення". Для цього Курбас і впроваджує теоретичні лекції на предмети культури та мистецтва різних часів та країн світу. Заняття фізичними вправами, так би мовити, зарядка, яка підтримуватиме як фізичний стан актора так і розвиватиме пластичність тіла та привчатиме до ритмічного сприйняття і відчуття. Особлива увага до ритму й надалі впливатиме на творчуманеру, педагогічну методику Л. Курбаса, власне, на все, чим був його Театр.

Ім'я Жака-Делькроза, учня Антона Брукнера, Лео Деліба і Комеді Француз, не випадково зацікавило Курбаса. Швейцарець був другом Аппія та шукав законів евритмії (*у перекладі зі стар.грец. красивий ритм; Евритмія є дійсно видима мова і видимий спів. Вона витворена з закономірностей людської організації так само, як звук у співі й слово в мові. Це здійснилося після ретельного вивчення того, що відбувається в людському організмі під час мовлення і співу. Цього неможливо досягти через звичне фізіологічне спостереження, а лише через "чуттєво-трансцендентний погляд". Р. Штайнер*) Делькроз шукав співрозмовності між емоцією та її фізичним втіленням, його вабило до нового синкретизму на основі "аполлонічного" ідеалу людини, яка реалізує себе у триєдності: слова, звуку й руху".

На своїх уроках ритміки Делькроз шукав енергію балансу та гармонії через систему "незалежних членів". Ноги, голова, торс повинні вміти робити одночасно різні рухи і навіть уміти рухатись одночасно в протилежних напрямках (йшлося не про акробатичні речі, а про складність чисто ритмічну). Його теорія співвідношення думки, емоції й так званого тривалого руху творила новаторську мову тілесної виразності, що залишає свободу для несподіваної пластичної форми, яка не порушує гармонії. Але більшим прикметним у "зближенні" Курбаса з Делькрозом є погляд на "конструювання" нової людини за допомогою мистецтва, театру. Як і Курбас Делькроз вважав головним у житті художній тип мислення, котрому можуть і повинні бути підпорядковані і політика, і релігія, і соціум.

Курбас продовжував пошук удосконалення людини через новий театр і його нового актора. Виставу "Едіп Цар" можна частково вважати художньою реплікою ще й на естетичні ідеї Делькроза. Взаємовідносини героя й естетизованого балету-хору відповідали як видозміненим моделям античності, так і тому новому стилю котрий запропонував Курбас і котрий об'єктивно відтворював формули пластичних законів Делькроза (*Делькроз орієнтувався на людину як на організм, занурений в єдність колективу. Орієнтація на античну естетику, патріархальна ідея вдосконалення людини, ідея гармонізації у т.д.*).

В подальшому вистави Л.Курбаса продемонструють складний семантичний полілог систем означення, гру контекстів, створення смисло-образів, видубутих з "перебування" речі, предмету, конкретної атрибутики у різних контекстах. Курбас розробляє партитуру ритмічних перетворень, що є принципово змістовними формулами конструкції цілого й цілісного. А емоція і раціо вступають у нові співвідношення.

Мельнікова Софія Миколаївна

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського
Науковий керівник: Пасічник Степан Володимирович, заслужений діяч мистецтв України
Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського

ТИПОЛОГІЯ АКТОРА В РЕЖИСЕРСЬКІЙ СИСТЕМІ МИКОЛИ ДЕМИДОВА

Микола Васильович Демидов (1884-1953) – лікар за освітою, був учнем та одним з найближчих помічників Константина Сергійовича Станіславського. Не дивлячись на це, ця постать була викреслена з мапи театрального світу пострадянського простору.